

Перспективи запровадження обов'язкового дактилоскопіювання в Україні

Василь Заровецький

старший судовий експерт сектору дактилоскопічного обліку, відділ кримінальних видів досліджень, Тернопільський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Тернопіль, Україна, e-mail: vasia93.93@gmail.com

Розглянуто проблему ідентифікації невідомих трупів в умовах збройного конфлікту та зростання загроз безпеці. Проаналізовано роль дактилоскопії як ефективного методу криміналістичної ідентифікації і її переваги в масовому застосуванні порівняно з ДНК-аналізом. Обґрунтовано необхідність створення єдиної дактилоскопічної бази даних і доцільність її функціонування на базі науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів МВС.

Ключові слова: дактилоскопія; ідентифікація особи; невідомий трупа; обов'язкове дактилоскопіювання громадян.

Prospects for the Introduction of Mandatory Fingerprinting in Ukraine

Vasyl Zarovetskyi

The study examines the issue of identifying unidentified bodies in the context of armed conflict and increasing security threats. It analyzes the role of fingerprinting as an effective method of forensic identification and its advantages in large-scale application compared to DNA analysis. The necessity of creating a unified fingerprint database and the appropriateness of its operation within the Research and Forensic Centers of the Ministry of Internal Affairs is substantiated.

Keywords: fingerprinting; personal identification; unidentified corpse; mandatory fingerprinting of citizens.

Після початку збройного конфлікту в 2014 році, а також повномасштабного вторгнення збройних сил Російської Федерації в лютому 2022 року все частіше постає питання ідентифікації осіб. Ідентифікація є важливим елементом криміналістики, оскільки вона дає змогу встановити особу загиблого, відновити обставини події та забезпечити збирання доказів, які можуть мати вирішальне значення для розслідування. Цей процес передбачає визначення особи померлого на основі унікальних ознак — від зовнішніх анатомічних характеристик до сучасних біометричних і генетичних даних.

Ідентифікація невідомого трупа підвищує ефективність розслідувань, сприяє з'ясуванню істини в кримінальному провадженні та зменшує ризик помилок. Вона також має важливе соціальне значення, оскільки дає змогу повідомити родичів загиблого та забезпечити дотримання їхніх прав. Завдяки розвитку технологій методи встановлення особи стають дедалі точнішими, що підсилює об'єктивність, прозорість і справедливість правосуддя.

Одним з основних способів ідентифікації особи є дактилоскопія — наука, що дає змогу встановити особу за відбитками пальців.

Вона дає змогу як підтвердити або спростувати причетність особи до скоєння злочину, так і точно ідентифікувати загиблого.

Основною перешкодою для ідентифікації особи є відсутність порівняльного матеріалу, з яким можна зіставити наявні ознаки. У таких випадках навіть за наявності біометричних, генетичних чи анатомічних даних неможливо достовірно встановити особу без відповідних зразків для порівняння (бази даних, медичні записи, ДНК родичів тощо), що суттєво ускладнює процес ідентифікації [1, 2].

Згідно із чинним законодавством, обов'язковому дактилоскопіюванню підлягають такі категорії осіб:

- затримані за підозрою у вчиненні злочину;
- узяті під варту;
- звинувачені у скоєнні злочину;
- піддані адміністративному арешту [4].

Тож наповненість бази відбувається за рахунок осіб, які прямо або опосередковано причетні до порушень закону.

Слід зазначити, що 25.09.2025 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову № 1214, якою запроваджено експериментальний

проект з ідентифікації тіл загиблих (зокрема, військовослужбовців) за біометричними даними [4].

Відповідно до цього документа, під час установлення особи загиблих обов'язково проводять дактилоскопіювання, а також фотографування тіл. Отримані дані вносять до АДІС (автоматизовані дактилоскопічні ідентифікаційні системи), що знаходяться на базі науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів МВС України (далі — *НДЕКЦ*), і перевіряють на наявність збігів [4].

Водночас дактилоскопіювання всіх, хто сьогодні захищає нашу державу, у межах цієї постанови не є обов'язковим, однак його проведення має важливе значення, оскільки наявність попередньо сформованих баз відбитків значно спрощує та пришвидшує процес ідентифікації в разі загибелі, а також зменшує ризик помилок [5].

Станом на сьогодні, окрім тіл осіб, які брали участь в обороні України, виявляють багато тіл тих, хто загинув через дії агресора, ідентифікація яких також є пріоритетним завданням і становить значну проблему.

Створення бази дактилоскопічних даних з охопленням усіх громадян та іноземців, які перебувають на території нашої держави, має важливе значення для підвищення ефективності ідентифікації невпізнаних трупів. У сучасних умовах зростання внутрішніх і зовнішніх загроз, зокрема тероризму, організованої злочинності, нелегальної міграції та воєнних дій, така база є дієвим інструментом швидкого встановлення особи загиблого та сприяє розслідуванню кримінальних правопорушень [5].

Під час створення та функціонування такої бази даних особливу увагу слід приділяти дотриманню норм законодавства щодо захисту персональних даних, що спрямовано на недопущення неправомірного користування ними й забезпечення конфіденційності інформації.

Перевагою створення бази дактилоскопічних даних з охопленням усіх людей, які перебувають на території України, порівняно з ДНК-ідентифікацією, є простота і швидкість отримання необхідних даних. На відміну від ДНК-аналізу, який є дорогавартісним і потребує спеціалізованого лабораторного обладнання та значних витрат часу, дактилоскопіювання

можна проводити оперативно й у масовому порядку, що робить його більш придатним для створення єдиної національної бази.

Важливим є також питання організаційної основи формування такої бази. Доцільним є її створення на базі НДЕКЦ, оскільки саме ці установи вже мають напрацьовані інформаційні масиви дактилоскопічних даних осіб, які були причетні до вчинення правопорушень або яких перевіряли в межах кримінальних проваджень. Це забезпечує наявність технічної бази, спеціалізованого обладнання та кваліфікованих експертів.

Окрім того, інтеграція нової загальнодержавної бази з уже наявними обліками НДЕКЦ дає змогу уникнути дублювання даних, підвищити швидкість пошуку й забезпечити більш ефективне встановлення особи, зокрема невпізнаних трупів. Централізація таких даних у межах експертної системи МВС сприятиме підвищенню якості криміналістичного обліку й оперативності користування ними в слідчій практиці.

Перелік джерел посилання

1. Бідняк Г. С. Нормативно-правове регулювання дактилоскопіювання осіб. *Криміналістичний вісник*. 2017. № 2 (28). С. 446—450.
2. Дзядик Ю. Т. Процесуальні та практичні питання, що виникають під час дактилоскопіювання підоблікових осіб. Напрями їх вирішення. *Криміналістичний вісник*. 2007. № 2 (8). С. 19—24.
3. Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України : наказ МВС України від 11.09.2001 р. № 785 (зі змін та допов.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01> (дата звернення: 17.04.2026).
4. Про реалізацію експериментального проекту з ідентифікації тіл (останків) осіб, загиблих (померлих) внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, за біометричними даними : постанова КМУ від 25.09.2025 р. № 1214 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1214-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.04.2026).
5. Веретун Г. С., Береговець Я. Б. Актуальність впровадження загального дактилоскопіювання населення України. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття* : мат-ли конф. Харків, 2020. С. 138—140.